

Jan Gurba, Marek Florek

Tarnobrzeg, st. Tarnobrzeg-Dzików 1,
AZP 91-73/2

Informator Archeologiczny : badania 26, 111-112

1992

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

tu, kultury pomorskiej i sanktuarium? kultury przeworskiej, ślady osadnictwa wczesnośredniowiecznego (fazy D-F), wieś średniowieczna i nowożytna (XIV-XVIII w.).

Badania wykopaliskowe prowadzone były w związku z planowaną rozbudową istniejącego tu ujęcia wody. Eksploracją objęto powierzchnię ok. 250 m², rejestrując ponad 90 różnych obiektów i uzyskując materiały źródłowe wyznaczające kolejne etapy zasiedlenia terenu stanowiska.

Osadnictwo neolityczne i wczesnośredniowieczne poświadczane jest wyłącznie przez pojedyncze fragm. naczyń. Zbiór ceramiki kultury pomorskiej liczy kilkadziesiąt fragm. wykazujących pewne cechy (głównie technologiczne) sytuujące go w horyzoncie przejściowym pomorsko-przeworskim. Największy spośród obiektów kultury pomorskiej (nr 142) jest dużą jamą o wymiarach ok. 340 x 280 cm, zwężającą się lejkowato ku dnu na gł. 130 cm, gdzie znajdowało się skupisko przepalonych kości. W przestrzennym i funkcjonalnym związku z jamą pozostają prawdopodobnie dołki posłupowe (zadaszenie?), 4 nieregularne płytkie rowki (element ogrodzenia?), a także pochówek zwierzęcy. Całość, pomimo nikłości przesłanek, wydaje się stanowić fragm. większego założenia przestrzennego o charakterze kulturowym.

Najliczniejsza grupa obiektów i ruchomych materiałów źródłowych reprezentuje okresy późnośredniowieczny i nowożytny. Budynki mieszkalne — naziemne, o konstrukcji zapewne zrębowej lub ramowej — nie zachowały się. Ich przybliżone zasięgi rekonstruować można na podstawie rozmieszczenia urządzeń wchodzących zwykle w skład zagrody, rejestrowanych obecnie w formie jam, dołków posłupowych oraz koncentracji materiałów ceramicznych i szczątków kostnych, a także wyraźnie wyższego nasycenia warstwy komponentami antropogenicznymi (grudki polepy, gliny, węgiel, popiół). W ramach badanej powierzchni rysują się 4 takie układy zagrodowe. Wyróżnia się wśród nich jeden zaopatrzone w 3 piwniczki, z którego pochodzi najliczniejszy, najbardziej różnorodny zbiór źródeł. Charakter występującej tu ceramiki (starannie wykonana stołowa, w tym także egzemplarze kamionki, fajansu, efektowny dzban z polewą), nagromadzenie szczątków naczyń szklanych (gąsiory, kielichy, flaszki), obecność szkła okiennego, byłyby na tyle niezwykłe w przeciętnym gospodarstwie chłopskim, że czynią zasadnym upatrywanie w tym domostwie siedziby właściciela dóbr lub karczmy — nieodzownego członu infrastruktury wsi ówczesnej.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Instytucie Prahistorii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Nie przewiduje się kontynuacji badań.

Szczecin—Stare Miasto, st. 20 patrz wczesne średniowiecze

Tarnobrzeg, st. Tarnobrzeg—Dzików 1
AZP 91-73/2

Uniwersytet im. Marii Curie-Skłodowskiej Katedra Archeologii w Lublinie
Konservator Zabytków Archeologicznych w Tarnobrzegu

Badania prowadzili doc. dr Jan Gurba i mgr Marek Florek (autor sprawozdania). Finansowane przez Urząd Miejski w Tarnobrzegu. Pierwszy sezon badań. Osada XII/XIII-XV w., zamek i fortyfikacje ziemne od XV w.

Badania miały na celu rozpoznanie średniowiecznego osadnictwa na terenie późniejszego Tarnobrzega oraz uzyskanie danych nt. chronologii i pierwotnego wyglądu zamku w Dzikowie. Rozpoznano wschodni skraj osady z XII/XIII-XV w. — pierwotnej wsi Dzików. W obiektach — jamach różnej wielkości — i warstwie kulturowej znaleziono liczną ceramikę, pojedyncze wyroby z kości (m.in. fragm. zdobionej kościanej oprawy) i żelaza oraz kości zwierzęce. Osada, przynajmniej jej wschodnia część, przestała funkcjonować po

wzniesieniu w pobliżu murowanego z kamienia i cegły budynku mieszkalnego, określane go w źródłach jako „curia”. Uzyskane materiały pozwalają datować jego początki na ok. poł. XV w. Była to najprawdopodobniej wieża mieszkalna z 2 lub 3 sklepieniami pomieszczeniami w przyziemiu, wyższe kondygnacje nakryte były stropami. Jej pozostałości są czytelne w zachodnim skrzydle obecnego zamku. Budynek otoczony był z 3 stron fosą (na jej relikty natrafiono w 2 wykopach) oraz zapewne wałami ziemnymi. Uzyskane w trakcie badań informacje, w połączeniu ze źródłami historycznymi, umożliwiają rekonstrukcję rozwoju przestrzennego założenia zamkowego w Dzikowie od XV do XIX w.

Badania zakończono.

Tarnów, st. 5 Góra św. Marcina
AZP 104-66/5

Pracownie Konserwacji Zabytków
spółka z o. o. Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska w Tarnowie

Badania prowadzili mgr mgr Andrzej Cetera, Eligiusz Dworaczyński (autor sprawozdania) i Jerzy Okoński. Finansowane przez Wojewódzką Dyрекcję Dróg Miejskich w Tarnowie. Dziewiąty sezon badań. Zamek, okres późnego średniowiecza i nowożytny.

Przeprowadzono badania południowego odcinka wału ziemnego, które miały na celu rozpoznanie konstrukcji, ustalenie chronologii poszczególnych faz rozwoju oraz określenie pierwotnych parametrów stoków.

Ustalono dwie podstawowe fazy budowy południowego odcinka wału ziemnego: pierwsza pochodzi z w. XIV i stanowi najstarsze umocnienie ziemne zamku, druga — z w. XVI — jest pozostałością akcji budowlanej na przedpolu zamku, prowadzonej przez hetmana Jana Tarnowskiego, której celem była modernizacja średniowiecznego założenia. Fazę trzecią, dodatkową, wyznaczają warstwy powstałe w sposób nieintencjonalny, najpewniej w trakcie rozbiórki zamku w 2 poł. XVIII w. W pierwszej fazie wysokość wału do podwala południowego wynosiła nie więcej niż 150 cm. W XIV w. nie stanowił on raczej istotnej linii obronnej, a zbudowany został z rumoszu skalnego, uzyskanego podczas pogłębiania fosy. Rolę głównej linii obronnej zamku pełnił wówczas mur obwodowy z wiezami. Prawdopodobnie wzdłuż zewnętrznego stoku wału w XIV i XV w. przebiegała droga dojazdowa do zamku. Została ona zniwelowana prawie całkowicie podczas przebudowy całego założenia w w. XVI. W w. XVI wał uzyskał nowe parametry przez podwyższenie i poszerzenie w kierunku południowym. Droga prowadząca do zamku została przesunięta o 15–20 m w przedpole, poza zamierzony przez hetmana, a nie dokończony, renesansowy system obronny. Fortyfikacje ziemne w owym systemie miały przejąć rolę głównej linii obronnej, co wiązało się z wprowadzeniem nowej taktyki walki.

Odkryta u podnóża obecnego stoku południowego wału droga o szerokości ok. 180 cm, wybrukowana otoczakami, pochodzi najpewniej z 2 poł. XIX w. Jej powstanie należy wiązać z faktem udostępnienia terenu Góry św. Marcina mieszkańcom Tarnowa przez hr. Sanguszkę na cele rekreacyjne oraz akcją porządkowania ruin i usypania kopca upamiętniającego ofiary rzezi galicyjskiej. Droga ułatwiała także dojazd do rozlokowanych tutaj zagród chłopskich.

Badania będą kontynuowane.

Tczew, st. 34A — Stare Miasto
gm. loco, woj. gdańskie
AZP 17-45/—

Muzeum Archeologiczne w Gdańsku

Badania prowadzili mgr mgr Olgierd Felczak, Mirosław Fudziński i Marian Kochanowski (autor sprawozdania). Finansowane przez